

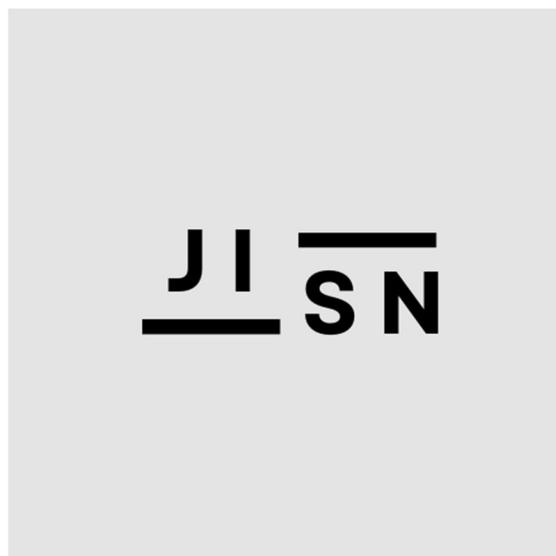
JOURNAL OF
**INTERNATIONAL
SCIENCE
NETWORKS**

Vol. 1 No. 7 (2025)

Publisher

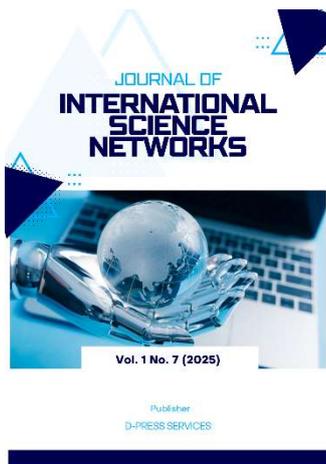
D-PRESS SERVICES

1-DEKABR – BUTUNJAHON OITSGA QARSHI KURASHISH KUNI

Raimqulova Gulsevar Abduhakim qizi

JDPu akademik litsey, tabiiy fanlar yo'nalishi 106- guruh talabasi
e-mail: raimqulovagulsevar@gmail.com

Accepted Date:
November 05, 2025,
Published Date:
November 10, 2025

Journal Website:
<https://d-pressa.com/index.php/jisn/issue/view/jisn7>

License

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

ANNOTATION:

Ushbu maqola 1-dekabr – Butunjahon OITSGa qarshi kurashish kuni munosabati bilan tayyorlangan bo'lib, OIV infeksiyasiga qarshi global va milliy kurashning bugungi holati, erishilgan yutuqlar va oldinda turgan vazifalarni ilmiy-asoslangan, aniq raqam va faktlar bilan yoritadi.

KEYWORDS:

OITSGa qarshi kurashish kuni, OIV, OITS, test topshirish, bepul test, anonim test, davolanish, ART, dori ichish, virusni bostirish, stigma, kamsitish, qizil lenta, profilaktika, sog'liq, birgalikda kurash, teng huquq.

Odam immunitet tanqisligi virusi (OIV) insoniyat tarixidagi eng murakkab va uzoq davom etgan pandemiyalardan biri bo'lib, birinchi marta aniqlanganiga 44 yil to'lmoqda. Ushbu retrovirus Lentivirus (Retroviridae oilasi) turkumiga mansub bo'lib, inson immun tizimining asosiy himoyachisi hisoblangan CD4+ T-limfotsitlar (yordamchi T-hujayralar) ni nishonga oladi va ularni bosqichma-bosqich yo'q qiladi. Natijada organizm opportunistik infeksiyalar va saraton kasalliklariga qarshi himoyasiz holga keladi – bu holat klinik jihatdan “orttirilgan immunitet tanqisligi sindromi” (OITS) deb ataladi.

2025-yil holatiga ko'ra, OIV infeksiyasi endi o'lim hukmi emas, balki zamonaviy antiretrovirus terapiya (ART) yordamida to'liq boshqariladigan surunkali kasallikka aylandi. Ilmiy tadqiqotlarning eng muhim yutug'i – “U=U” (Undetectable = Untransmittable) tamoyili bo'lib, u 2016-yildan beri PARTNER-1, PARTNER-2, HPTN 052 va Opposites Attract kabi yirik klinik tadqiqotlar orqali 100% isbotlangan: agar bemor ART qabul qilib, virus yukini plazmada 200 nusxa/ml dan past darajada (aniqlanmaydigan darajada) doimiy saqlasa, jinsiy yo'l bilan virusni boshqalarga yuqtirish xavfi nolga teng bo'ladi.

BMTning UNAIDS dasturi tomonidan 2014-yilda qabul qilingan va 2025-yilga belgilangan 95-95-95 strategik maqsadlari (95% OIV bilan yashovchilar o'z holatini bilsin, 95% aniqlanganlar

davolansin, 95% davolanayotganlar virus yukini aniqlanmaydigan darajada ushlab tursin) epidemiyani jamoat salomatligi uchun xavf tug'dirmaydigan darajaga tushirishning ilmiy asoslangan yo'l xaritasi hisoblanadi. 2025-yil – ushbu maqsadlarga erishishning yakuniy muddati bo'lib, shu sababli joriy yilgi Butunjahon OITSGa qarshi kurashish kuni alohida ahamiyat kasb etmoqda.

O'zbekiston Respublikasi ushbu global jarayonning faol ishtirokchisi sifatida 2019–2023 va 2024–2030-yillarga mo'ljallangan milliy strategiyalarni amalga oshirib, ART qamrovini 95% dan yuqori darajaga yetkazdi hamda virus yukini bostirish ko'rsatkichini 92–94% gacha ko'tardi. Shu bilan birga, mintaqada (Sharqiy Yevropa va Markaziy Osiyo) yangi yuqtirish holatlari hali ham o'sish tendensiyasini saqlab qolmoqda, bu esa ilmiy asoslangan profilaktika, erta aniqlash va stigma bilan kurashishni yanada kuchaytirishni talab etadi.

2025-yil 1-dekabr – Butunjahon OITSGa qarshi kurashish kuni munosabati bilan shuni aniq aytish mumkinki: OIV endi o'lim hukmi emas, balki zamonaviy tibbiyot yordamida to'liq boshqariladigan surunkali kasallikdir. Ilm o'z so'zini aytdi: muntazam davolanagan bemor ham to'laqonli umr kechiradi, ham hech kimga virus yuqtirmaydi (U=U).

O'zbekiston bu yo'lda katta yutuqlarga erishdi:

- ART bilan deyarli 100 % qamrov,

- virus yukini bostirish darajasi 93 % dan oshdi,
- yangi yuqtirish holatlari barqaror kamaymoqda.

Shu bilan birga, 95-95-95 maqsadlarini to'liq bajarish va 2030-yilgacha epidemiyani jamoat salomatligi uchun xavf tug'dirmaydigan darajaga tushirish uchun oxirgi "eng qiyin foizlar" hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bu foizlar orasida kech tashxis qo'yilganlar, davolanishni to'xtatganlar va hali test topshirmagan millionlab odamlar turibdi. Eng katta to'siq hali ham inson omili – qo'rquv, stigma va noto'g'ri tushunchalar. Shu sababli kurashning kelajagi faqat tibbiyot xodimlari yelkasi emas, balki har bir fuqaroning mas'uliyatida.

Har yili 1-dekabrda butun dunyo qizil lenta taqib, chunki bu – OIV/OITSGa qarshi kurashish kuni. Bu kun bizga eslatadi: OIV hali ham bor, lekin uni yengish mumkin. Yengish uchun pul yoki dori emas, avvalo bilim, mehr va qo'llab-quvvatlash kerak.

2025-yilda ham qizil lenta faqat bezak emas – bu mas'uliyat ramzi. Har birimiz tekshirtirib, yaqinlarimizga OIV haqida gapirib, stigma devorini buzsak, 2030-yilga kelib OITSni epidemiya sifatida tugatish haqiqatga aylanadi. Chunki virusdan kuchliroq narsa yo'q – faqat inson mehrining o'zi yetarli.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti. (2024). *HIV and AIDS: Key facts*. World Health Organization.

<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hiv-aids>

2. UNAIDS. (2025). *Global HIV & AIDS statistics — Fact sheet*. <https://www.unaids.org/en/resources/fact-sheet>

3. UNAIDS. (2024). *World AIDS Day 2024: "To protect all people's health, protect human rights"*. <https://www.unaids.org/en/2024-world-aids-day>

4. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. (2024). *O'zbekistonda OIV/OITS epidemiologik vaziyati bo'yicha 2024 yil 11 oylik ma'lumot*. Respublika OITS markazi rasmiy sayti. <http://aids.uz/uz/statistika>

5. Respublika OITS markazi. (2024). *1-dekabr – Butunjahon OITSGa qarshi kurash kuni*. <http://aids.uz>

6. Centers for Disease Control and Prevention. (2024). *HIV Basics*. U.S. Department of Health & Human Services. <https://www.cdc.gov/hiv/basics/index.html>

7. Глобальный фонд по борьбе со СПИДом, туберкулезом и малярией. (2024). *Отчёт по ОИТС в странах Восточной Европы и Центральной Азии 2023–2024*. <https://www.theglobalfund.org>

8. Kamolov, Dostonbek. (2023). ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННАЯ СРЕДА ОБЩЕСТВА. 1. 128-133. 10.5281/zenodo.10003781.

9. Kamolov, Dostonbek. (2023). ON THE WAY TO THE DIGITAL EDUCATION SYSTEM OF UZBEKISTAN.